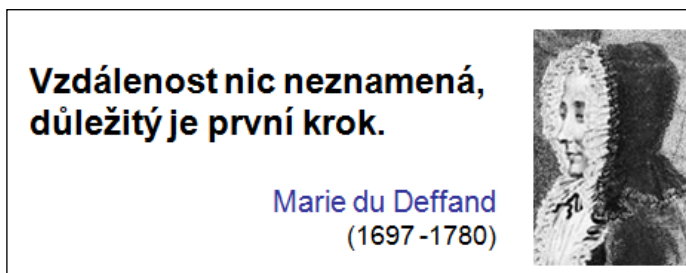

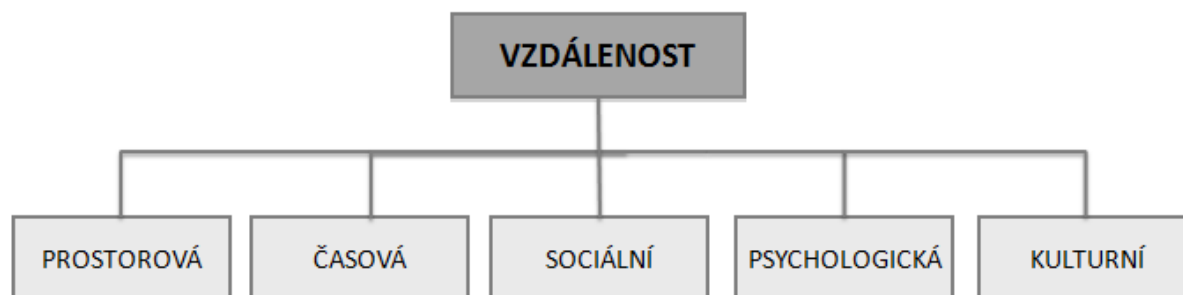
Vzdálenost v distančním vzdělávání¹

Přídavné jméno distanční je odvozeno od slova distance, což znamená vzdálenost či odstup. Cílem distančního vzdělávání je překonání vzdálenosti a bariér, které znemožňují zájemci absolvovat určitý vzdělávací program. Studující by neměl mít pocit, že musí vynaložit úsilí k dosažení na vzdálené informace, ale spíše s uspokojením konstatovat, že „škola za ním přišla až domů“.

Nevnímejte vzdálenost jako oddálení vzdělavatele a vzdělávaného, ale spíše opačně – jako přiblížení vzdělávací instituce k vzdělávanému.

Pokud budeme chápat vzdálenost jako abstraktní pojem a budeme jej zkoumat z různých hledisek, všimneme si, že v distančním vzdělávání se setkáváme hned s několika „typy“ vzdálenosti (obrázek).

Prostorová vzdálenost

Když se řekne distanční vzdělávání, prostorová vzdálenost nás napadne jako první. Její překonání však zdaleka není nejtěžší.

Distanční vzdělávání překonává prostorovou vzdálenost už tím, že je. Studující mohou být v podstatě neomezeně geograficky vzdáleni od vzdělávací instituce, od tutorů i od sebe navzájem. Studijní program je připraven tak, aby studující nebyl nucen pravidelně dojíždět do vzdělávací instituce a mohl studovat podle toho, kde je to pro něj nejvýhodnější.

Na druhé straně domácí prostředí nemusí být pro studium ideální (studující nemá na učení klid, nevěnuje se studiu pravidelně apod.).

Je třeba:

- připravit studijní opory vhodné pro samostudium,
- seznámit studujícího s principy efektivního sebevzdělávání,

¹ Zdroj: ROHLÍKOVÁ, L., VEJVODOVÁ, J. *Vyučovací metody na vysoké škole*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2012, 281 s. ISBN: 978-80-247-4152-9 (úryvek z kapitoly 3 – Distanční vzdělávání a e-learning na vysoké škole).

- vypracovat společně se studujícím plán studia a navrhnout vhodné studijní prostředí.

Poznámka: Distanční vzdělávání nespočívá v tom, že studující nemůže a nesmí navštívit vzdělávací instituci. Naopak je obvyklé, že instituce:

- zařizuje pro distanční studující studijní centrum (studovna, knihovna, mediátéka),
- vypisuje konzultační hodiny tutorů, které mohou studující využít k osobní konzultaci,
- organizuje prezenční setkání,
- provádí prezenční zkoušení studujících.

Je však třeba, aby povinných prezenčních aktivit nebylo příliš mnoho. Jinak by se totiž vytratila jedna z hlavních výhod distančního vzdělávání, totiž že se za vzděláním nemusí dojíždět.

Časová vzdálenost

Charakteristikou distančního vzdělávání je korespondenční komunikace, která je asynchronní (mezi otázkou ze strany studujícího a odpovědí tutora je určitý časový posun). Nové komunikační technologie výrazně napomáhají větší pružnosti a dynamičnosti distanční komunikace, přesto z ryze praktického hlediska není většinou možné, aby odpověď přišla ihned (např. tutor se věnuje čtení elektronické pošty a odpovídání na dotazy jen v určité dny a hodiny).

Pravidelnost a rychlost odpovědí je významným faktorem úspěšnosti studia. Důležité je stanovit způsob komunikace mezi studujícím a tutorem, nejlepší je dát studujícím možnost využívat několik různých prostředků (telefon, fax, e-mail, chat, diskuzní fórum, poštovní korespondence...).

V komunikaci se studujícím, zejména při zasílání informací a vypisování termínů, je třeba pamatovat na časovou prodlevu mezi odesláním zprávy a okamžikem, kdy si ji studující přečte.

Časový odstup se dotýká také problematiky aktualizace studijních materiálů. Příprava distančních studijních textů, a zejména audiovizuálních a multimediálních studijních opor je velmi náročná a nákladná. Mezi koncipováním a použitím studijních opor může být značný časový posun a aktualizace těchto materiálů zpravidla není jednoduchou záležitostí. Tento problém je třeba vyřešit již v samém počátku přípravy distančního vzdělávacího programu.

Sociální vzdálenost

V distančním vzdělávání je omezená možnost sdílení úspěchů i neúspěchů s ostatními, chybí pocit sounáležitosti, příslušnosti ke skupině. Vynořuje se pocit osamocení.

Sociální důvody bývají nejčastěji uváděnou příčinou nedokončení distančního vzdělávacího programu. Problém sociální izolace částečně řeší organizování průběžných prezenčních setkání. Jaké jsou další možnosti překonání sociálních vzdáleností v distančním vzdělávání?

Psychologická vzdálenost

Přestože je studující v kontaktu s učitelem a ostatními studujícími, často se neznají osobně, a to do značné míry ovlivňuje jejich vzájemnou komunikaci. Individuální přístup ke každému ze studujících se zdá být samozřejmostí. Problémem však je, že učitel většinou nemá k dispozici podrobnější informace o studujícím. Chybí kontakt tváří v tvář, který v prezenční

výuce hraje velmi významnou roli. **Každý studující je jiný, ale pro tutora je to v první fázi v podstatě jen jedno jméno ze seznamu.**

Každý se potýká s vlastními studijními, ale i osobními či zdravotními problémy a ani studijní opory a vzdělávací metoda nemusí vyhovovat všem stejně. Učitel má velmi sníženou možnost pozorování a jeho rady a hodnocení musí být mnohem opatrnější. Je třeba sledovat studijní postup jednotlivých studujících a všimnout si náznaků problémů – změn ve způsobu komunikace, zvolnění tempa nebo přímo přerušení studia apod.

Kontakty mezi studujícím a učitelem by neměly vycházet vždy jen ze strany studujícího, učitel by se měl sám čas od času zajímat o problémy jednotlivých studujících.

Kulturní vzdálenost

V distančních vzdělávacích programech, které vzdělávací instituce distribuují do různých zemí, do států odlišných kultur a zvyklostí, se setkáváme i s problémem vzdálenosti kulturní.

Studující si těžko zvyká na neobvyklou vzdělávací metodu, špatně se mu pracuje se studijními texty, kterým často nerozumí, protože nezohledňují odlišný kontext v jednotlivých zemích atd.

Při používání zahraničních studijních metod se proto vždy preferuje adaptace, nikoli pouze překlad materiálů.

Problém „vzdálenosti“, pokud jej zkoumáme z této širší perspektivy, vypovídá o hlavních rozdílech mezi výukou prezenční a distanční. Při přípravě distančních studijních programů si musí být všichni zúčastnění vědomi těchto specifik a zajistit takovou podporu studujícímu, která pomůže všechny vzdálenosti úspěšně překonat.